СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 224. Джерзі Ситті, Н. Дж., середа, 17-го листопаду 1943. No. 224. Jersey City, N. J., Wednesday, November 17, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗМАГАЮТЬСЯ В АМЕРИЦІ ЗА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

МІСТО МЕКСИК. — Польський посол до Мексика, Владислав Найман, заявив сьогодні, що про польські границі не можна навіть вести дискусії. Коли його спитали про його думку над заявою російського амбасадора Константина Уманського про границі Польщі на сході, Найман написав листа до кореспондента газети Ню Йорк Таймс, а в ньому сказав, що якінебудь зміни границь Польщі противляться засадам Атлянтійського Чартеру та заявам Рузвелта, Гола та Ідена. — Дипльоматичні кола вказують на це, що Злучені Держави відмовилися признати як праве посідання земель, забраних наїздом, як: наїзд на Манджурію збоку Японії; наїзд на Чехословаччину збоку Німеччини, та окупацію Абісинії збоку Італії. Отже Польща належить до таких самих країв.

На границі Західної України вирішать засади.

ВАШИНГТОН. — Високий польський урядовець заявив, що територія Польщі буде важним місцем проби для російських намірів в европейських справах. Проба прийде саме тоді, коли червона армія перейде стару границю Польщі. Цей польський інформатор піддав думку, щоб вчасі походу Росії через даву територію польської держави установити міжаліянтську комісію для адміністрації справ у Польщі. Мудріше буде, щоб окупацію Польщі вважати за справу Аліянтів ніж за справу Росії. Коли совєтська Росія хоче виказати свої добрі наміри, вона повинна теж дозволити, щоб або польські війська або аліянтські офіцири були приділені до червоної армії в часі її походу через Польщу.

Католицький епископ пр... ...ольщі.

СТ. ЛУИС. — Католицький архіепископ Джан Дж. Гленон заявив, що справа польських границь неясно визначена в чотирьох точках Московської Декларації. Це відноситься до території, яку віддала Німеччина Росії умовою з вересня 1939. р. Згадуючи про заяву російського амбасадора Уманського в Мексику, Гленон сказав: „Щодо мене я сумніваюся, чи Німеччина мала право віддавати Росії якунебудь частину Польщі". — Гленон брав участь в нарадах Краєвої Католицької Добродійної Конференції, яка видала заяву про Московську Декларацію.

ІКЕС НАКАЗУЄ ВЛАСНИКАМ КОПАЛЕНЬ ПРИЗНАТИ ПІДВИШКУ МАЙНЕРАМ.

ВАШИНГТОН. — Секретар внутрішних справ Гарі Ікес, як адміністратор перебраних федеральним урядом копалень, доручив власникам копалень признати угоду заключену між ним і головою майнерської юнії Джаном Дж. Луисом щодо підвишки платень для майнерів, коли вони хочуть дістати свої копальні назад. Він піднїс з натиском це, що край потребує угля і тому нема як багато думати про нове наладнання платні, коли угода вже заключена. Ікес теж напятнував, як неправдиві поголости, начеб уряд мав на думці перебрати копальні на власність держави.

ВИБУХ МОРСЬКОЇ МІНИ В ФЕДЕРАЛЬНИХ ДОКАХ.

НОРФОЛК (Вірджінія). — В доках военної фльоти у Йорктавн, Ва., вибухли міни, що переховуються тут на складі. Внаслідок вибуху згинуло 8 цивільних робітників, а ранених є 3. Вибух наробив багато шкоди і викликав значні пожежі.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ФОНДІВ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО РЕЛІФУ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт вислав несподівано до конгресу жадання, щоб ухвалити закон в справі причинку Злучених Держав до Адміністрації Реліфу й Регабілітації Обєднаних Держав. Він не сказав, кілько мається ухвалити, але домагається, щоб засадничо конгрес признав потребу фондів. Висоту фондів буде конгрес знати після покінчення нарад у Атлантик Ситі.

БРАЗИЛІЙСЬКИЙ ПЛЯН РОЗМЕТУ ДО РЕЛІФУ.

АТЛАНТИК СИТІ. — На нарадах делегатів 44 держав в справі регабілітації світу подав бразилійський делегат Енріко Пентеадо плян, як мають поодинокі держави доплачувати до спільного фонду для реліфу. Він думає, що доспішний, так званий „американський плян" не є доцільний. Цей плян піддає думку щоб кожна держава додавала від себе по одному відсоткови свого загального приходу. Пентеадо піддає думку, щоб держави платили якийсь відсоток від свого заграничного обороту від вартости вивезених та імпортованих товарів.

ЗНЕСЕННЯ ОБМЕЖЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ ІМІГРАЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Сенатська іміграційна комісія знесла заборону китайської іміграції без одного голосу спротиву та одобрила закон, що вже перейшов через палату репрезентантів, щоб знести в цій справі обмеження ще від 1885 року.

Нема тайних договорів з Московської Конференції — Запевнений плебісцит

ВАШИНГТОН. — В одногодинній конференції з представниками преси секретар стейту Кордел Гол дав вичерпуючі відповіди на запити в справі рішень на московській конференції. Він заявив, що в Москві не заключено ніяких тайних договорів; що не було компромісу в справі Атлянтійського Чартеру; що нападені і визволені Аліянтами краї будуть могти вирішити самі форму правління. Він клав натиск на значіння рішення в італійській справі, а саме, що там нарід буде мати право вибрати собі уряд, який самий захоче. Німецьку справу вирішить мабуть ширша організація держав ніж та, що була в Москві.

Висловивши своє признання для представників держав, що брали участь в нарадах у Москві, Гол сказав теж, що вже минула ера ізоляціонізму, а приходить час практичного інтернаціоналізму, тобто взаємної співпраці Після такої заяви, він став відповідати на питання. Атлянтійський чартер не буде скомпромітований на підставі згідного бажання Злучених Держав, Англії й Росії. Італія буде політичним взірцем для наладнання політичних відносин після звільнення країв зпід німецької окупації. Інші области будуть мати право до вільного плебісциту без ніякого посторонного вмішування. Це буде приноровлене до балтійських та до балканських держав, хоч про це не було окремої дискусії на конференції.

Засадничу дискусію переведено при вирішенню італійських відносин і ця дискусія буде директивою для всіх інших подібних справ В дискусії над італійською справою вирішено також і право плебісциту для народу кожної европейської держави. При запиті, чи всі три великі держави забезпечать народам право плебісциту, секретар Гол відповів, що це буде залежне від цього, яке військо ввійде до якогось краю і звільнить його. Військова влада в тому краю, казав дальше Гол, переведе засаду в практичний і розумний спосіб. Військова влада не буде настановляти свого уряду і там його опісля підтримувати. Чи всі уряди, що тепер перебувають заграницею, переймуть назад владу, про це ніхто не знає, бо про це будуть рішати інтересовані народи. Військова влада, як це треба розуміти, не буде мати права наглядати над переведенням плебісциту. Вона лише заведе лад, а опісля допустить ріжні народні групи до заведення політичного устрою.

Америка остерігає французів щодо Лебанонської кризи

АЛЖІР. — Американський і британський уряди подали виразну осторогу Французькому Комітетови Національного Визволення в справі непорядків, які вибухли в Лебанонї. Американський уряд пригадав французькому комітетови, що він не може зрозуміти, як держава, яка сама терпить від гнету на своїй рідній землі, може робити кроки, які обмежують свободу інших народів.

Французький комітет вислав до Лебанону генерала Катру, з котрого місії одначе британці не ворожать ніякого добра. По дорозі до Бейруту Катру говорив з британським представником Кейсім.

Лебанонська ситуація викликує поважні відгуки в цілому арабському світі.

ФРАНЦУЗЬКИЙ КОМІТЕТ ДАЄ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ КОМУНІСТАМ

АЛЖІР. — Члени Французького Комітету Національного Визволення заявляють, що представники комуністичної партії дістануть у комітеті два місця.

Донесення з Франції вказують на зріст збройної боротьби проти наїзника. Оноді вбито в Тулюзі генерала Жана Філіпона, команданта так званої французької міліції, що являється приватною армією Ляваля.

УРЯДНИКИ ПРО ВАГУ ХАРЧІВ ДЛЯ АЛІЯНТСЬКОЇ ПЕРЕМОГИ

НЮ ЙОРК. — Низка представників ріжних урядових бюр виступала тут на надзвичайній конференції в справі харчів і відношення до неї імігрантів, улаштованій Загальною Радою Американської Єдности. Бесідники підчеркували, чому уряд уважає харчову справу такою важною, що він проголосив аж місяць листопад місяцем харчових програм для зясування населенню ваги харчів. Алан Кранстон, начальник чужинецької дивізії при уряді военної інформації, сказав: „Імігранти, більше ніж інші американці, знають, як уникати ростpату поживи. Вони привикли до голоду в краю, з котрого вийшли, і привезли зо собою до Америки ріжні способи щадження поживи". Морс Сейлсбері, заступник директора военної адміністрації харчів малював великанське завдання добуття й розділу поживи, потрібної для цивільного населення, військ і союзників. Багато бесідників підчеркувало вагу боротьби проти неправних цін, побираних купцями; головна вага цеї боротьби спадає на плечі приватних покупців.

ЗАМОВКЛА. — Це не такий частий випадок найти гармату в джунглях, але ось цю японську гармату найшли аліянтські війська на острові Коломбангара, на полудневому Пацифіку. Коло неї найдено ще багато набоїв, які очевидно їй на ніщо не здалися. Гармату оглядає один американський вояк.

РОСІЯНИ ПЕРЕТЯЛИ ЛІНІЮ ГОМЕЛЬ-ВАРШАВА

ЛОНДОН. — Наглим ударом у східний клин припетських мочарів, червона армія обійшла півколом Гомель, головну німецьку базу в Білоруси, та обмежила цим відворот німцям до 45-миль широкого коритаря. Повзи, кавалерія й піхота ген. Попова посунулися за пятий день офензиви на 12 миль наперед і заняли місто Демехи, що лежить 35 миль на захід від Гомеля на залізниці Гомель-Пінськ-Варшава, розбиваючи в цей спосіб знову транспортовий засіб, важний для німецьких військ.

Московський комунікат сповістив заняття 14 міст, уфортифікованих німцями, та понад 40 менших, на секторі від Житомира до Коростеня. Російські лінії посунулися на віддаль 80 миль від старої польської границі. Донесення про наближення на віддаль 35 миль були помилкові.

АЛІЯНТСЬКІ ЛІТАКИ БЮТЬ ПО СОФІЇ.

АЛЖІР. — Бомбовики Злучених Держав середньої величини, що мають свої бази в полудневій Італії, вдарили в неділю по залізничих двірцях у Софії, столиці Болгарії. Це був перший рейд аліянтів на Болгарію з цього театру війни. Бомбовики середнього типу добрі на віддаль 500 миль. Софія має велике значіння для німецького перевозу. Це бомбардування має вплив навіть на евакуацію німецьких військ з Криму. До Туреччини прийшли вісти з Болгарії, що в Софії згинуло підчас рейду багато осіб.

Цей аліянтський рейд на Болгарію виставив на сміх німецьке запевнення балканських сателітів, що німці не допустять до бомбардування Балкану. Тепер німці кажуть, що за знищення Софії винувати треба самих болгарів, бо оборона Софії не дописала.

З того самого летнища в Італії британські бомбовики на рейди на французьку Рівієру та Кан. Ще інші відділи били по ворожих позиціях на побережу Альбанії й Греції.

ПОЛОЖЕННЯ БРИТІЙЦІВ НА ЛЕРОСІ ПОПРАВИЛОСЯ.

ЛОНДОН. — Британські сили поправили свою ситуацію на додеканськім острові Леросі на Єгейському морю, котрий пробують відібрати від них німці. Німці напирають у центральному секторі, але британці й італійці дають собі з тими атаками раду. Наконець на допомогу британцям привезено грецьких партизанів.

Британці говорять з признанням про воювання італійських військ. Греками командує полковник Цицигантес, що від довшого часу вишколював парашутові війська.

НІМЦІ ПЕРЕБРАЛИ ЗОВСІМ БОЛГАРСЬКІ ПОРТИ НА ЧОРНІМ МОРЮ.

ІСТАНБУЛ. — За наспілими з Болгарії вістями, німецькі війська забрали під повну військову управу всі болгарські порти на Чорнім Морю. Варна й Бургас були під їх контролею вже від року. Інші порти перебрано видно в звязку з військовими рухами на Криму.

ЗАВЗЯТІ БОЇ ПАРТИЗАНІВ З НІМЦЯМИ.

КАЇРО. — Югославські партизани доносять, що їх боротьба з німцями загострюється. Німці кидають проти них щораз більші сили. Коло Бієліни й Тузли в східній Боснії німці вислали проти партизанів аж дві армії німців і усташів.

Радіо ген. „Тіта" Броза каже, що його партизани забрали підчас боїв у жовтні 500 рушниць, 66 автоматичних карабінів, велику скількість моздірів, коней, радіових апаратів і амуніції.

Югославське радіо ген. Міхайловича каже, що болгари бомбардували сербські села в околиці Топліци між Нішом і Курсумлією.

Від коли зросли операції партизанів, радіова стація куклового уряду Хорватії постійно остерігає населення перед допомогою партизанам. Хорватський квіслінг Мандіч остерігав оноді хорватів, що ця зима буде надзвичайна важка для тих усіх, що „займаються бандитизмом у горах" і заповідав спеціяльні кампанії проти „бунтарів" і їх родин у Хорватії.

Німці почали більшу офензиву проти партизанів вздовж побережжа Дальматії.

НЕЗНАЧНІ ДОСПІХИ НА ІТАЛІЙСЬКІМ ФРОНТІ.

АЛЖІР. — В Італії йдуть завзяті місцеві бої, але всякі наступи на більшу скалю унеможливлені злою погодою. Просто кожна сторона застрягла на своїй лінії й не може посуватися наперед. Всеж таки аліянтські війська в кількох місцях зробили певні наступи вперед.

Серед американських вояків на італійськім фронті не стрічається з довірям донесення, що німці будуть пробувати усталити якусь зимову лінію, з якої не будуть відступати через всі зимові місяці.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОВКОЛА СВАРКИ ЗА УКРАЇНСЬКУ ЗЕМЛЮ

Совєтський амбасадор у Мексику кинув оноді на бенкеті в його честь публичну заяву, яка певно найде широкі відгуки далеко поза межами Мексика. Говорив він про наступ червоної армії й з того приводу взявся простувати вискази своїх передбесідників чи газетні замітки, що мовляв совєтські війська поза Києвом находяться 90 миль від західної границі совєтського союзу. „Я бажав би", говорив він, „аби так було. На нещастя, мушу поінформувати вас, що нам ще треба добути 280 миль, аби дійти до нашої границі з Польщею та що доперва по довершенню цеї кампанії ми докінчимо визволення всеї території совєтської України".

Слова амбасадора Уманського досить ясні. Він стоїть на становищі, що до совєтського союзу належить як суцна частина вся територія, що її совєтський союз заняв в вересні 1939. року на основі пакту Сталіна з Гітлером. Ясним теж є висновок, який негайно по промові зробили всі газетярі, що цеї заяви Уманський не зробив самовільно, що вона була зроблена за згодою, якщо не на виразне припорученя з Москви.

Ці слова є до певної міри виясненням у цій справі щодо московської конференції. Коли ця конференція збиралася, то заповідали з різних боків, що на ній вирішать й питання польсько-російської границі. Коли між московськими цілями не було нічого в справі Польщі, ні її границь, пішли з того приводу різні толки. Казали одні, що справу там дискутовано й вирішено, як його домагалася Москва. Говорили інші, що Америка до цього не допустила й справу оставлено в користнім для Польщі завішенню.

Найбільше з цього приводу поденервовання виказував польський уряд у Лондоні, але він не подавав жадної офіціяльної заяви, а противно старався всіх здержувати від акції. Тепер, коли совєтський амбасадор виступив з виразною заявою в справі границі, польський уряд певно виступить зо заявою. Польські ґазети в Америці вже підготовляють акцію, представляючи російські домагання як новий розбір Польщі.

Польський уряд і польські громадянські установи в Америці певно поставлять справу на площині боротьби між великими й малими державами. Мовляв, чи мають право великі держави глитати малі, їх навіть не питаючися? У такій площині говорять і пишуть усі, що боронять старих границі Польщі. Ніхто з них не мріє навіть висувати якоїсь іншої засади для вирішення цього спору. Нікому навіть на голову не приходить хочби згадати засаду самовизначення народів, котру проголосив був президент Вилсон як напрямну аліянтської політики в першу світову війну.

Що в цій справі думає наш департамент стейту, ще не відомо. Досі він про справу мовчав, полишаючи громадян без керівних інформацій. Виступ совєтського амбасадора в Мексику ставить справу рубом: тепер департамент стейту в Вашингтоні буде примушений сказати своє авторитетне слово.

За затіснення американсько-британських взаємин

Злучені Держави зачинають встрявати в справжню світову політику. Та це не означає, щоб вони досі не займались світовими проблемами, чи щоб не встрявали у світові конфлікти, як це було, от хочби, минулої світової війни. Бо іде про те, що отсе назріває такий „новий лад" у світі, в якому Злучені Держави Америки відгравати муть чи не першу ролю та обстоювати муть той лад своєю мілітарною, фінансовою і моральною силою.

Значить, що заноситься на щось таке, чого досі в американській історії не було. Московська Конференція представників „Чотирьох Потуг" вказує наглядно, що Злучені Держави є на шляху такої міжнародної кооперації, яка хоче не тільки віднести військову перемогу над ворогами, але по осягненню перемоги теж спільно порядкувати світом. Виринає однак питання, чи вдасться поєднати інтереси ось тих Чотирьох Потуг в такий спосіб, щоби вони могли спільно працювати і по війні?

Є таке переконання, що якщо дійсно ось ті Чотири Потуги (Злучені Держави Америки, Велика Британія, СССР, Китай) погодились і тісно та дружньо співпрацювали, то є немислимим, щоби могла вибухнути ще одна така світова війна, яку отсе переживаємо. Саме Московська Конференція зробила початок у тому напрямі, щоби таке сталось і тим додала охоти працювати для здійснення цього, хоч до здійснення ще дуже далеко. Та саме тому, що до цього ще далеко, підносяться далі щораз сильніші голоси, щоби чимскорше довести принаймні до такого, що може далеко скорше й лекше здійснитись. А тим є американсько-британське трівке обєднання. Що такий союз був би теж великанською силою в світі, над тим не треба й застановлятись, а думати требаб хіба над тим, чи він міг би бути в світі в цьому рішальний. Ось і тому ті, з американців, що бажають світови справжнього замирення і не хочуть, щоб Америка знов висилала своїх дітей на війну до Европи, Азії, чи Африки, щораз сильніше натискають на американсько - британське обєднання, до якого прямують провідні кола в Англії послідовно вже від довшого часу.

Британський посол, лорд Гелифекс, вернувши з довшого побуту в Англії, виголосив минулого тижня першу свою промову по повороті, в якій виказував зібраним на обіді Академії Політичних Наук, що кожний післявоєнний плян мусить мати в своїй основі обовязкову американсько-британську співпрацю. Лорд Гелифекс ввійшов глибоко в історію Америки і Британії. Ще в часи, коли вони розійшлися. Та як потім сили і значіння добували і як територіяльно розрослись. Підкреслюючи, що в основу цього всього входили: давне англійське право, давні свободи, давня парляментарна традиція. Згадав він і за Доктрину Монрова і за британську морську силу, що помагала її здійснювати. А закінчив оту пригадку лорд Гелифекс тим, що супроти цього, що тепер в світі діється та що має статись, ось ті відносини, що існували між Злученими Державами і Великою Британією, коли то вони постійно кооперували майже „несвідомо", мусять прибрати тепер певну ясну, дефінітивну форму. А це, каже лорд Гелифекс, не буде тяжко здійснити, бо в основі обидві держави змагали до одного й того самого, себто до того, що було добрим. І до цього самого тепер змагають.

З промови британського амбасадора, запрошеного американською Академією Політичних Наук виголосити бесіду, виходить ясно, яку „політику" він пропагує, коли іде про дальші британсько-американські взаємини. Пригадуємо, що свого часу ще перед ним говорив в однім з американських університетів те саме його шеф — британський премієр Чорчил.

Виходить, що отся проблема з британського боку так якби вже вирішена. І мабуть теж із американського боку... Бож усім стає ясним, що супроти цього, що в світі діється, Злучені Держави не можуть уже довше оставати самими, без справжніх союзників, звязаних між собою формальними договорами і ясними цілями. Ось таким природним союзником являється у першу і найголовнішу чергу — Велика Британія. Та звязь має глибшу основу вже через саму одну мову, а мова це дуже важний чинник. І через подібну систему влади і подібне економічне життя, а це в теперішних часах чи не найважніше.

Але теж треба здавати собі ясно справу і з того, що різнить обидві держави. Бо й це повинно бути вирівнане, якщо ось такий задуманий союз має бути трівким.

Маємо тут на думці те, що звикли називати „британським економічним імперіялізмом". Себто те, що Англія була за таку економічну політику, щоби діставати до свого „малого острова" якнайбільше сирівців і поживи з усіх кінців світа, і якнайдешевше, а зате тамтуди висилати свої промислові вироби. І дбати, щоби ті краї ось тих виробів потребували, або іншими словами, щоби ті краї їх самі не продукували. „Малий остров", що сам себе не міг виживити, був змушений вести ось таку економічну політику, якої Злученим Державам не було треба вести. Ясне, що така політика наробила Британії чимало ворогів, особливо в Азії, де вона має великі території, як Індію, Бурму, Маляю. Та Злучені Держави були досі вмішані в цю британську політику. Знов на Филипинах не спинювали індустріялізації, а її попирали, як теж і національну свідомість населення, включно до його бажання стати незалежними. Ось тому відношення азійських народів є назагал прихильним до Злучених Держав, виключаючи, очевидно, Японію.

Очевидно, що проблема, про яку отсе згадуємо, не є такою, щоб її не можна було розвязати. Іде про те, щоб азійські народи дістали запоруку, що їх залежність не є вічна, та щоби справи були поведені так, щоб азійські території, що їх має Англія назад дістати, були правлені в такий спосіб, що зближував би ті краї до незалежности. Кажуть, що колиб ось така ґарантія була дана Індії, а Злучені Держави, ставши союзником Великої Британії, прибралиб таким чином моральну відповідальність за здійснення цеї ґарантії, то таке помоглоб дуже самій Англії розвязати ось ту найскладнішу її проблему, а заразом і облекшилоб Злученим Державам ввійти з нею в союз.

Свого часу прихильники „незалежної Індії" вели в Америці дуже живу аґітацію за те, щоб Америка перебрала на себе ось таку „ґарантію", бо тоді в Індії нарід й це скорше повірить. Очевидно, що Злучені Держави ось такої ґарантії ні не могли давати передше, ні тепер не зможуть її дати. Це самозрозуміле. Але морально можуть дуже багато заважити. Знов це, що майбутній американсько-британський союз обіймав би порозуміння і щодо цього, що жде народи в Азії, що мають знов дістатись під британську владу, допомоглоб би багато до замирення серед тих народів.

Ми навели для прикладу лишень одну важну проблему, щодо її розвязки можуть бути певні різниці думок між Злученими Державами і Великою Британією. Таких проблем може бути більше, менше чи більше важних. Можуть навіть виринути різниці в відношенню до таких потуг як Совети чи Китай, чи таких малих держав як Польща, чи ще менших, чи навіть щодо цього, як поширювати свободу в світі, в усіх краях, серед усіх народів. Та це, як є загальне переконання, не може стати і не стане на перешкоді тому, щоби дійшло до тісного американсько - британського союзу. І до нього іде. Як це здійсниться, то це означатиме нову епоху в американській історії, а то й в світовій.

Нутрішні причини невдач нашої державности

(Докінчення)

Наш хоробливий антимілітаризм.

Загально говорять, що жиди бояться війська і всілякими способами ухиляються від військової фронтової служби. Та я більше стрічав фронтових старшин жидів (розмірно до числа населення), як українців. Наш загал ненавидів військового однострою, як арештантської сірачини. Мамуні попадали в спазми, коли їх дитина попала у військо. Однорічні „добровольці" лиш про це мріяли, щоб дістатися до „ферпфлеґбранжі" і по році служби дістати розетку на ковнір, котра охороняла їх від фронтової служби і давала захист за мішками по магазинах. А до юнацької школи йшли лиш так звані „лямпарти", котрі не хотіли слухати і вчитися. Такий юнак, що попав в юнацьку школу, а відтак авансував на старшину, не був радо бачений в українських товариських кругах. То був непрактичний гість, особливо там, де були дівчата на виданні. Він не міг женитися без кавції, котра була досить висока. На щож було допускати до того, щоб дівчина розлюбилася у блискучих гудзиках та в гарно скроєнім однострою? Далеко практичніший був „алюмнус", котрий у товариствах мав першенство перед усіми фахами, зокрема перед старшинським. Тому то старшина українець нерадо заходив в українські товариства і шукав собі інших.

Це було причиною, що в наших галицьких полках не було української інтеліґенції старшинської т. зв. штабовців, звідтіля виходило, що наші галицькі полки називалися у військовій адміністрації „польськими полками", а мовою полковою була польська мова. В старшинських гуртках стрінути було можна різні нації: німців, чехів, поляків, хорватів, сербів і т. д. лише українців ні. Бо ті нечисленні українські старшини, що назбиралися з тих „лямпартів", стояли осібняком мов билини в полі і не відважилися признаватися до своєї української (тоді „руської") народности, вдоволяючись тим, що вони є „гріхіш-католіш". А колиб хто відважився зарекламувати народність, то стрічався з поблажливою усмішкою свого старшинського середовища. „таж це все одно, що й поляк, лиш що гріхіс-католіш".

А тим старшинам не хотілось добиватися вищого ступня, хоч не один мав до того талант, снагу і кебету... Звичайно доліз до сотника, то й спенсіонувався, знайшов собі якусь вже немолоду жіночку, може й трафіку дістав, або яку іншу монопольку і вважав собе дуже щасливим і на старість забезпеченим...

Ніхто з тодішніх кермуючих українських кол не подумав про те, що може колись наспіти час, що українців вищих старшин нам буде треба. Наш загал думав тоді, що Австрія буде вічна, що Габсбурги ніколи не переведуться, а ми добудемо національні права добрими граматиками та словарями, а ще інші думали, напевно, що нашу справу визнає інтернаціонал в майбутньому соціялістичному раю...

А коли наспів рішаючий момент, то осталися при однім ґенерал - штаблері Курмановичу, котрий виходив з попівського [illegible] і вважав себе українцем. А ми могли мати їх більше та ми їх не хотіли мати. Решта все старшини з резервових, котрих по школах однорічних добровольців не вчили нічого більше, як командувати четою. Командування сотнею вважалося не для них. Деякі „гаудеґени" важилися називати нас „унтерляйтнант" і поводилися з нами дуже нерадо й образливо.

Щойно в часі великої війни тим резервовим доводилось командувати сотнями, куринями, а то й полками, батеріями і дивізіями, тощо, коли „штандові" ховалися в запіллі по різних установах, як нпр. продавали кухонні моздірі з порцеляни з написом „аус дер гроссен цайт".

А при тім мали ми найкращий воєнний матеріял з усеї Австрії, яким були наші українські рядовики...

Манія підозріння.

Це теж наша хронічна національне недуга. Як лиш хто вилізе один щабель вище по суспільній драбині, зараз омрачить його туман підозрівань серед тих, що нище поставлені. Він зрадник, нероба, гниль, бездільник, — а вже коли йому доведеться орудувати якими фондами, то він певно злодій, краде громадські гроші. Треба, щоб хтонебудь мале підозріння натякнув, маленьку муху випустив із своєї губоньки, то ця муха вже долетить на другий кінець села, набере стільки всіляких на свої крильцята, що й орел не двигнув би такого тягару.

Всякі бувають причини такого підозрівання. В першу чергу людська глупота, непошанування чужої гідности, опісля злоба, взаємні порахунки і... ось засісти самому на тім стільчику, з котрого треба другого струтити. Такий клеветник складає побожно рученята на животику, зітхне кілька разів і зачинає натяка-

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

71)

Але що це значило! „Спілка визискування" принялась живо розтрублювати по світі про це своє діло, величаючи його, як не знати який подвиг, і знов акції „Спілки" підскочили вгору. Герман пильно крутився коло „Спілки", пильно придивлявся всім поступкам повновласників і потаємно дуже похитував головою на всю роботу. „Ні, ні, — говорив він сам до себе, — довго вони не видержать з такою роботою! Нехай собі їх акції стоять як хочуть добре, я їх купувати не буду, ані звязуватися з ними не хочу! От дурницю зробив, що заключив з ними такий величезний контракт, а задатку ніякого не взяв. Правда, хоч би та блискуча банька і тріснула перед зреалізованням мойого контракту, то втрати для мене не буде, бо віск все таки у мене останеться. Але, розуміється, колиб вони насамперед мені заплатили, а потім тріснули, то це було би лінше. Та й то треба собі вимовити виразно, щоби виплачували готовими грішми, а не своїми акціями!" Герман, значиться, уважав згори „Спілку визискування" підприємством „дутим", ошуканським, хоч не можна сказати, щоб іменно він загадав ошукати підприємство. Його контракт був цілком чистий і реальний, і він від самого приїзду з Відня негайно принатужив усі сили свого капіталу, щоби постачити всю величезну масу воску якнайшвидше, перед контрактовим терміном, боячися, щоб підприємство ще до того часу через нерозум та шахрайство своїх основателів і повновласників не лопнуло. Він наняв майже три рази більше робітників до ям, ніж їх наймав досі, відновив роботи в вісімдесяти ямах, у котрих досі через кілька літ уже не йшла робота задля різних недогідностей грунту, — і справді, багато з тих відновлених ям тепер оправдало всі давні надії. Робота йшла пудами і коштувала далеко менше, ніж інших літ, бо голод зігнав тепер далеко більше людей на панщину до Борислава, голод же і підганяв їх до роботи немилосердно, а Герман пильно і правильно знижував та знижував робітницьку платню, не дбаючи на крики, сльози і прокляття. Робота йшла пудами, Германові магазини наповнювалися великими брилами воску, і Герман тремтів з нетерплячки, чи скоро буде їх повне, контрактом означене число. Тоді „Спілка" мусітиме зараз перенити віск на себе, йому відразу вповні виплатити всі гроші, а потім, — думав Герман, — нехай собі й голову зломить!

А між тим, поки Герман укладав свої пляни та турбувався про уладження фабрики церезини, поки служниці в його домі відтирали Рифку, що кидалася й розбивалася по підлозі в страшних судорогах, Готліб, у брудній вуглярській сорочці, ввесь обмурзаний, ждав нетерпеливо в маленькій і брудній вуглярській цюпі на прихід коминярчука з грішми. З тим коминярчуком він познайомився по сусідству і приєднав його, щоб за добру платню переносити йому вісти до матері і від неї. Ось він увійшов до хати, і Готліб поквапно обернувся до нього.

— А що? — спитав він.

— Ніщо, — відказав коминярчук.

— Як то ніщо? Не дали?

— Не дали, казали: завтра буде.

— Прокляте завтра! — проворкотів гнівно Готліб. — Мені нині треба!

— Щож діяти? Казали: нема.

З тим коминярчук вийшов. Готліб, мов біснуватий, зачав бігати по хаті, розмахуючи руками й воркотячи сам до себе уривані слова:

— Я тут завтра маю з нею бачитись, і мушу бачитися, а тут ось що! Нема! Як сміє не бути? Хіба вже і мати супроти мене, не хоче дати? О, в такім разі, в такім разі... — і він затисненими кулаками погрозив до дверей. Його пристрасть, сліпа і бурлива, як ціла його вдача, несподівано і нагло виросла до надзвичайної сили, і під її проводом він готов був зробити все, що йому шепнула перша-ліпша хвиля, без розваги і розсудку.

— А може, — думав він далі, — може, він дізнався? Може це його справа... навмисне не дає мамі грошей, щоби вона мені не передала?... О, це може бути, я знаю, який він захланний на ті гроші... Але ні, ні, це не може бути! Він думає, що мене нема, він, якби знав, зараз би старався мене загнати додому, як загублену скотину! Але чекай собі трохи! Тоді верну, як мені схочеться, помучся трохи!

Бідний Готліб! Він і справді гадав собі, що Герман не знати як мучиться його неприсутністю!

Але дарма було Готлібови лютитися і грозити, — все те не могло наповнити його кишені грішми. Думки його волі чи по неволі мусіли вспокоїтися і перейти на інші предмети, а іменно — на предмет його любови. Вчора доперва він дізнався від слуги її батька, котрого прислідив у недалекім шинку і з котрим при келишку горілки завязав знайомство, що отець її дуже велика риба, один з перших багачів у Бориславі і в Дрогобичі, що перед двома літами заїхав сюди з Відня, будує великий і пишний дім, називається Леон Гаммершляг, удовець і має тільки одну доньку, Фанні. Донька тепер поїхала чогось до Львова, але завтра має вернутися. Дівчина дуже добра, лагідна і ладна, і отець також дуже добрий парнище. Оповідання те дуже врадувало Готліба. Значиться, вона рівна мені, може бути моя — мусить бути моя! — це було все, що приходило йому на думку, але й цього було досить, щоби зробити його щасливим.

(Дальше буде)

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ

AMERICAN RED CROSS
WASHINGTON, D.C.

Червоний Хрест приготовляється до Різдва

Цього року Американський Червоний Хрест рано почав підготовку до Різдвяних Свят. Родичі хлопців, які служать в збройних частинах, можуть бути певні, що їх сини — деб вони не перебували — матимуть веселі свята, не зважаючи на війну.

Нікого не забуто, ані тих, що знаходяться в шпиталях, ані тих, що відбувають повинність на далеких постах, чи в таборах. Кожний, хто в стані відвідати клюби Червоного Хреста та розвагові осередки, матиме нагоду весело перевести свята. Червоний Хрест підготовляє святкування у всіх кутиках світу, де є наші хлопці.

Ясно, що клюби та розвагові осередки Червоного Хреста будуть центрами забав протягом Різдвяних Свят. В ресторанах Червоного Хреста на столах буде займати місце індик зі всіма традиційними приправами. Управителі клюбів за — морем дістають різні різдвяні прикраси, які помагають до створення гарного, святочного настрою. Плянується робити Різдвяні та Новорічні забави, концерти, танці.

Подарунки для вояків та моряків, що лікуються в шпиталях, за морем, або які перебувають на віддалених місцях і не мають змоги прибути до клюбів Червоного Хреста, вже були вислані. Вислано 750,000 таких пакунків, з зелено-червоними прикрасами, з привітом від Червоного Хреста. В кождому пакунку: тверді цукорки, кава, папіроси, конфітури, книжечка з паперовим календарем та олівцем. Для тих, що находяться в шпиталях, вислано крім того ще карти до грання, шахи та подібні гри.

Добровольці Червоного Хреста займуться прикрашенням ялинок в деяких тутешніх шпиталях та вдекорованням шпитальних саль. Будуть співатися Різдвяні коляди. В тих шпиталях, де працюють „Сиві Сестри" Червоного Хреста, зайдуть вони на Різдво відвідати та потішити кожного вояка чи моряка, принесуть їм подарунки, зібрані серед місцевих крамарів, почастують морозивом, тісточками. Майже во всіх шпиталях Червоний Хрест плянує влаштовувати забави з танцями в шпитальних розвагових салях.

Директорам Червоного Хреста по всіх частинах світу вислано поверх 1,000 пакунків; в кожному пакунку досить річей, декоративних, для влаштування забави на 500 осіб. Стрічки, червоний, зелений, білий, золотий та срібний папір, червона, срібна і золота фарба, дзвіночки, грамофонові плити, книжка з Різдвяними колядами і музикою і 200 примірників з найбільш популярними колядами, — все це було в тих пакунках.

Спеціяльні пляни для святкування роблються для тих вояків, які в часі Різдва будуть плисти морем. Червоний Хрест плянує робити забави і для них, в порозумінні зі старшинами Спеціяльної Служби. Для них, як і скрізь в інших місцях, Червоний Хрест постарається створити святочний настрій, різдвяну атмосферу.

Не забуто і за дітей Союзних Держав. Молодечий Відділ Американського Червоного Хреста приготовив для них 100,000 пакунків-дарунків і вони вже є в дорозі. Тими пакунками будуть обдаровані не тільки англійські та ірляндські діти, але й діти — втікачі до Англії та Ірляндії з окупованих країн. Пакунки також посилаються до Ірляндії, Росії, до країн Центральної та Південної Америки та до інших країн світу. В кожному пакунку є 12 подарунків, всі річи нові. Кождий пакунок розділюється на 12 дітей. Такий розподіл є необхідним зогляду на брак пароплавного транспорту.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Листопадове Свято.

Як у минулих роках, так і цього року, американські українці міста Ню Йорку обходили традиційне Листопадове Свято концертом, що відбувся в неділю, 7. листопаду. Понад 1000 осіб заповнили велику салю Вебстер Гол. Серед присутних панував у часі цілого концерту такий спокій, така повага й такий святочний настрій, що здавалось, що кожний присутний був під враженням цих великих терпінь і цих безмежних жертв, які тепер поносить увесь український нарід у цій війні. Бож справді, за цього чвертьстоліття, від коли повстала була українська держава, ще ніколи не приходилось американським українцям обходити Листопадового Свята серед таких для українського народу трагічних хвиль, які він тепер переживає. Бо такого спустошення, такого лихоліття, та таких великанських жертв життя і крови, які поносить український нарід у теперішній війні, не зазнав він іще ніколи за ввесь час свойого історичного буття.

Тому, будучи під враженням цеї ваги хвилі, і цьогорічне Листопадове Свято набрало іншого значіння, як це бувало в інших роках. Кожний, що прийшов на це Свято, відчув, що це не тільки 25-літня річниця радісного Листопадового Дня, але також і річниця, що завершилась цього року найбільшим терпінням, правдивою Голгофтою всього українського народу.

До цеї ваги хвилі були достосовані й промови бесідників. Пані Клявдія Олесницька в своїй вступній промові згадала про геройські чини Листопадових Героїв, які жертвою свойого життя вказали прийдешнім поколінням цей шлях, який мусить перейти кожний нарід, що бажає стати вільним і державним народом.

Святочна промова громадянина Дмитра Галичина була звернена більше до теперішніх часів. Навязуючи теперішні світові події до боротьби українського народу за волю і державність в 1918 році, бесідник зазначив, що немає ніякого сумніву щодо того, що український вояк, який хоч нераз виходив уже переможно на полю бою, але опісля не користав з плодів перемоги, бо вже про те подбали завжди його відвічні вороги, і тепер також з певністю виграє бій та прожене зо своєї землі націстичного наїзника, але в тому самому часі давня історія може знова повторитись. Бо й тепер заходить питання, чи він, здобувши перемогу, здобуде волю. Чи він знова не буде кинений на поталу своїх відвічних ворогів? А цю волю він повинен мати, коли брати під увагу запевнення та заяви нашого американського уряду, що ця війна ведеться за те, щоб не тільки Німеччина та Японія, але взагалі всі сили поневолення, звідкиб вони не походили, були знищені, та щоб кожний нарід міг стати господарем на своїй власній землі. А що український нарід не має тепер ніякої спромоги виявити свобідно свойого бажання до волі та власної держави, то ми, американські українці повинні подбати про те, щоб представити нашому урядови цю небезпеку, яка грозить будучому замиренні світа, коли слушні та життєві права українського народу до вільного й державного життя не будуть здійснені.

Гром. Микола Гаврилко в своїй промові англійською мовою підніс, що український нарід, ідучи за гаслом великого президента Америки Линколна, піднявся до боротьби в листопаді 1918 року за те, щоб створити свою власну державу з народньою владою, з народу і для народу.

Музична частина концерту складалась зо сольоспівів, та вокального ансамблю. Як можна було сподіватись, то справжньою насолодою цеї частини концерту був виступ нашого славного й великого оперового співака, п. Михайла Голинського. Артист співав з вервою і глибоким чуттям. Слухаючи його, пізнавалося властиву красу чудової української пісні. Його могутній, а рівночасно ніжний голос чарував присутних, і вони не давали йому відійти зо сцени, жадаючи завжди наддатків. Зокрема, його пісні про Нечая, Чумака, Синя Чічка та Нагнувся Дуб Високий, захопили серця слухачів.

Панни Марія Полиняк і Люба Ковальська виступають часто на наших концертах, а тому публика вже добре знає красу їх співу. Отже й цим разом їх спів припав всім до вподоби.

Вокальний Ансамбль під проводом п. Михайла Скоробогача вивязався добре зо свойого завдання. Бо коли брати під увагу, що п. Скоробогач мав всього один тиждень часу для підготовки цього ансамблю, то треба сказати, що за цей короткий час п. Скоробогач осягнув гарні успіхи з цим ансамбльом.

У програму сольових точок п. Голинського, п-ннів Полиняк і Ковальської, та вокального ансамблю п. Скоробогача входили, зогляду на Свято, в першу чергу, стрілецькі пісні, головно твори нашого добре знаного стрілецького композитора п. Михайла Гайворонського. Солістам акомпанювала вправно та вміло п-на Ольга Дмитрів.

Деклямацію, що змістом підходила дуже добре до подій Листопадових Днів, віддала п-на Ева Білик.

Учасник.

МОСКОВСЬКИЙ ПАТРІЯРХ СЕРҐІЙ ВИСИЛАЄ В АМЕРИКУ МИТРОПОЛИТА НИКОЛАЯ.

Нюйорське Новое Русское Слово з 11. листопаду звіщає: „Із достовірних джерел нас повідомляють, що в наступнім році приїде до Злучених Держав митрополит київський і галицький, Николай, з доручення патріярха Серґія, щоб тут привернути церковний мир. Митрополит Николай уже дістав дозвіл від советського уряду на виїзд заграницю, а від американського уряду дістав візу,

„Історія цеї місії така: 10. жовтня у Філядельфії було „всенародне віче" делеґатів православного Общества Руских Братств, Союзу Освобождения Червоної й Карпатської Руси і деяких інших. На вічу рішено звернутися до патріярха Серґія з уклінним проханням, щоб прислав в Америку свого представника для заведення ладу і церковного миру. Прохання передано через советського посла А. А. Ґромика, який обіцяв карпаторусам поробити відповідні старання..." Виходить, що советський уряд займається справами православної церкви і полагоджує прохання навіть чужих громадян майже телеграфічно.

MAKE EVERY PAY DAY BOND DAY

Що писала „Свобода" тому 30 років?

Червень, 1913.

ГОЛОС ЗЗА МОГИЛИ

Понижче подаємо статтю о. Гр. Грушки, яка мала піти свого часу до ювилейного числа „Свободи". Та важка недуга не дозволила покійному прислати цю працю на час. Стаття наспіла пару місяців по 20-літнім ювилею „Свободи", та це не зменшує її вартости. І тому містимо її як голос зза могили того, що був Прометеєм нашої Американської України.

Думай і ділай!

Радість, радість, велика радість — це торжество „Свободи", празник двацятьлітної культурної праці, узнання трудів, і труженників коло добра і згуртовання українських переселенців на вільній американській землі.

Свобода — це клич, котрий від сімох віків гомонить по цілій европейській Україні; свобода — це бажання, котрим живуть українці в Америці.

Свобода це гармонійний звук поневоленого народу, що скликає вже від двацять літ українських переселенців до гурту, до громадської культурної праці посеред себе і для себе.

Успіхи цеї праці дійсно поважні: це розбудження народних українських почувань серед бідних наших робітників, котрі пішли далеко за океан в незнану чужину шукати щасливої долі для себе і своїх родин, покидаючи і родичів і братів і сестри, ближчу і дальшу родину, громаду, знайомих і приятелів, однак несучи в своїм серцю спомини жалю й розпуки, що на рідній батьківщині, на рідній материнщині зазнали неволі духа і брак праці, хоч мали бодрий дух і сильні до праці руки.

Ця розпука, цей жаль за утратою рідної батьківщини спричинили, що наші переселенці бажали самі себе згуртувати, нову Україну оснувати і діло своє розпочали з Богом, ставляючи всюди, де була більша громада, величаві церкви, де могли почути і слово рідне і де могли найти розраду серця в неодних злиднях. В будові церков великі на ті часи заслуги для нашої еміґрації положив о. Іван Волянський, перший український католицький священик в Америці, котрий тепер є парохом в Острівцю коло Теребовлі в Галичині. Він то, о. Волянський, не зважаючи на своє здоровля, по всіх усюдах Америки спішив із заохотою, з порадою, щоби ставити церкву, знаючи з рідної історії, що церква зберегла наш нарід від загибелі, що церква наша є найсильнішим лучником для опущених і бездомних.

Орґанізація церковна в Америці нині вже є сильніша і посідає трівку підставу в своїх владиках до дальшого постійного розвитку і тішитись треба, що щораз більше чільні становища займають українці, бо так пригадують світови наше існування.

Та якась туга, якийсь сум стискав серце кожного, коли українець ізза браку своєї ґазети довідувався про свій рідний край та про себе самого з польських чи словацьких ґазет, що нераз ложно представляли події. Отже в тих обставинах зродилася в мене мрія видати власну часопись, писану українським серцем, в українській мові, навіяну українським духом. Але від мрії до діла дуже далеко. Охота сильна і віра бодра на нове діло, однак до цього треба було ще й фондів, бодай найменших. — Бог кріпив, люди заохочували і я набрав відваги. Зразу моя сміла думка виглядала на нерозум і очайдушність. Помимо всіляких трудноців і перешкод постановив я видавати українську ґазету, називаючи її „Свобода", бо український нарід від віків бажає свободи. — Врадуваний, що вже маю і назву ґазети, замовив я в фабриці наголовок „Свобода" за 25 долярів, котрий до тижня мені зладжено і віддано. Але, що далі почати? І знову важкий сум впав на мою душу, що не дам собі ради з так важним ділом. Нова розпука, що розпочата робота скінчиться нічим, що заслабі мої сили до довершення забаганої цілі.

Але тоді прийшов мені несподівано в поміч п. Діонізій Салай, котрий, як знаток, завів мене до торговлі друкарських причандалів, де, за його вказівкою, за 100 долярів справив я все потрібне до печатання ґазети. Потім, неначе Робінсон, з великою утіхою вернувся я до своєї домівки в надії, що вже всупереч всім перепонам мій плян здійсниться. Бог поміг, артикули найшлися, а п. Салай, як перший складач „Свободи" складав черенки і так вийшов перший нумер „Свободи", котрий майже вмить наші переселенці розібрали, даючи тим наглядний доказ, що українська ґазета була дуже потрібна.

З піднесеним чолом, з подвійною витривалістю видавав я дальші числа „Свободи". Небавом прийшла радісна вістка, що гурток священиків і декотрих образованих а свідомих робітників задумав завязати свій народний „Союз", бо наші церковні братства і хмара поодиноких робітників належали до словенських сполків, єднот і т. д. і в цей спосіб підпомагали своєю кервавицею чужинців, нераз дуже ворожо проти українців успособлених.

о. Григорій Грушка, парох Пеняк.

Нутрішні причини невдач нашої державности

(Докінчення зо сторони 2-гої)

ти „на счот буряків", а опісля, коли свого слухача зацікавить, зачне виразніще приговорювати, яке то нещастя, що такий чоловік відомий патріот так забувся і похитнувся...

У нас нема ніодного Бурцева, який завдав би собі праці прослідити поголоску до дна та виявити світові правду. Для нас вистане сама поголоска, щоб людину без доказів і розправи вкинути в болото та ще й притоптати ногами.

Та сама недуга нищила нас підчас визвольної війни. Різним людям прищіплювано „нафтові латки", а в тім самім часі йшли нафтові „зделки" явно і славно в Дрогобичі на грубі тисячі, і ніхто на це нічого не казав. „Патріоти", котрим на тім залежало, розголошували (та ще йтепер можна це почути), що наші верхи зрадили народню справу, що старшини (і ті, котрих в стрілецьких ровах заїдали воші) обкрадали стрільців і запродалися ворогові. Розуміється, що противник, котрому залежало на розкладі і деморалізації нашого війська, причинився теж до поширування таких „автентичних" вістей. Такі ніким непровірені поголоски причинилися до того, що наші люди мусіли уступати зі своїх становищ другим, у яких не було ні снаги ні кебети на такий уряд.

Невмісна поблажливість.

Другою сторінкою цієї меді є наша каригідна **поблажливість** на народні злочини. Бо є злочини заміщені в карному законі, за якими стежить влада безпеки, але є і такі гірші перших, яких карний закон не реєструє. Вони підлягають лише моральній карі громадянства, на яку воно може спромогтися. Такого злочинця повинно громадянство від себе ізолювати, виминати його і дати йому усюди це відчути.

Це називається товариським, чи громадянським бойкотом. Та я не бачив ні одного приміру, деб такий бойкот у нашому громадянстві був консеквентно переведений. Поводимося супроти таких негодяїв так, начеб це були люди у двох видах: один такий, котрого треба вважати за падлюку і про нього говорити, а другий такий з котрим треба задержати товариські зносини, як з гідним пошани громадянином. А коли ще той чоловік багатий, тоді мало є таких, щоб відважилися його бойкотувати, бо... він має гроші...

Чимало причинилася до наших невдач хвиля невдачі ізза Збруча. Звідтіля плила до нас в наші військові ряди деморалізація і розклад. Бо за Збручем була при владі не ця Україна, з якою ми жили і бажали її щасливого визволення зпід московської кормиги, котра нас засилувала грішми і ми могли бути українським Піємонтом в найтяжчих часах, коли Україну засудив царат на неминучу смерть і з котрою ми бажали собі злуки. То не була вже Україна Шевченка, Антоновича, Чикаленка, Єфремова і інших старших українських народовців. Владу захопили там вихованці московського підземелля, які зразу відпекувалися від відірвання від Москви. Вони все ходили у хвості російських революціонерів, а щоб пристосуватися до них краще, то і себе назвали соціялістами різних відтінків і кольорів навіть таких, що з соціялізмом не мали нічого спільного. На соціялізм зайшла мода і кожний українець не мав права так називатися, котрий не вписався до котроїсь соціялістичної партії. На московський зразок розкидали різні многообіцюючі гасла, не рахуючися з тим, чи ті ідеї дадуться прищіпити нашому народові, чи вони можливі до переведення. То було лише невільниче наслідування Москви. А потім большевики перехитрували їх своїми гаслами і виграли справу.

День 22. січня був би в нашій історії епохальний, колиб його переведено розумно і консеквентно. А то злучилися українці усіх земель в одно велике, яке могло світові заімпонувати, але осталися замість одної, чого вимагала послідовна льогіка — дві окремі влади, два окремі уряди, з котрих один тягнув віста, другий гайта...

Д-р Андрій Чайковський.

НІМЦІ ВИВОЗЯТЬ ДО РАЙХУ НОРВЕСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Німецька окупаційна влада в Норвегії видала розпорядок, щоби кожна працездатна людина жінка чи чоловік, негайно зареєструвалася і сказала, яку працю вона може виконувати. Новий міністер економічної координації, Алф Вист, заявив, що як скінчиться реєстрація, то норвескі робітники матимуть нагоду виїхати до Німеччини на працю. Він говорив, що в Німеччині зараз є велике запотребування фахового робітника і, норвеські мають нагоду заробити гроші.

Він прирік, що німці будуть норвежців добре трактувати і, що ті люди, які добровільно вийдуть на працю, будуть мати спеціяльні привілеї. Новий міністер економічної координації заохочував норвеських робітників до виїзду в Німеччину і казав, що як не зголоситься відповідне число, то опісля їх будуть силою туди посилати.

Окупаційна влада зовсім не оглядається на те, чи норвежці хотять виїздити до Німеччини і вже самі їх туди вивозять. Одна з підземних норвеських газет взиває норвеський нарід не йти до реєстрації і не виїздити до Німеччини за ніяку ціну. Хто може сховатися від німців, то повинен це зробити негайно. Газета пише, що в Німеччині є великий брак робітників і, що націстська індустрія находиться в критичнім положенні.

ПАТРІОТИ І ПАРТИЗАНИ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція (ОНА) — Прибувші до Швеції польські втікачі оповідають, що в Польщі росте великий підземний рух. Кажуть, що підземні орґанізації мають около пів міліона членів, з яких більшість становлять селяни. Сьогодні польський селянин вже не є звичайним хліборобом, але рівночасно бійцем, оборонцем польської землі. Днем він обробляє землю, а ніччю бере рушницю, револьвер, або й звичайний ніж та іде винищувати ворога. Кажуть, що польські селяни наносять окупантові найбільше шкоди.

Ціла біда є в тім, що підземні орґанізації є поділені між собою. Одні називають себе польськими патріотами, а другі партизанами. Очевидно, що партизани також є добрими польськими патріотами, але вони звертають свої очі на схід. Німці дуже їх бояться і як кого з них припапають, то пощадиа йому година. Бють, знущаються, комуністом називають, а потому — розстрілюють. Партизани виконують також добру роботу для будучої Польщі, як і патріоти, але дехто гадає, оповідав втікач, що як скінчиться війна, то між патріотами і партизанами буде сварка.

ҐЕНЕРАЛ СОСНКОВСЬКИЙ НА БЛИЗЬКІМ СХОДІ.

ЄРУСАЛИМ. (ОНА). — Ґенерал Соснковський буде гостити в Палестині і зробить перевірку польської армії. Тут находиться частина польських збройних сил, яка носить назву „Схід". Польські вояки вправляються до бою і нетерпеливо чекають приказу виїздити до рідного краю.

Польська армія на Близькому Сході находиться в доброму стані і, кажуть, що вона братиме участь в загальнім наступі на Гітлерову твердиню в Европі. Поляки хочуть помститися на німцях за знищення їхньої держави, і є чутка, що в короткім часі будуть мати нагоду. Ґенерал Соснковський відбуде розмови з представниками аліянтських військ на Близькмоу Сході і, після інспекції польських частин, верне до Лондону.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ПАРТИЗАНКА В ЕСПАНІЇ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., (ОНА). — Повернувши з Пуерто Ріко бувший еспанський амбасадор до Злучених Держав, Фернандо Де Лос Ріос, сказав, що в Еспанії зараз діють сильні партизанські загони. Еспанський нарід не перестав боротьби за свободу, сказав Ріос, мимо того, що Франко замкнув в концентраційних таборах найкращий цвіт еспанської нації, а деякі демократичні держави замикали очі на те, що робилося в Еспанії.

Бувший еспанський амбасадор є тої думки, що як партизани будуть добре справлятися і, як демократичні народи вже раз зрозуміють, що з таким типом, як Франко не можна мати ніякого діла і пічнуть його трактувати, як фашистську непотріб, то йому скоро прийде кінець. Франка піддержували були Гітлер і Мусоліні, якби не вони, то Франко ніколи не був би перемір еспанського народу. Еспанці — це свободолюбний нарід і він ніколи не дозволить аби Франко лишився в Еспанії при владі.

Амбасадор Ріос має звязки з підземним рухом і каже, що еспанці роблять все, що можуть, аби зломати фашистську партію фалангістів і скинути фашистський уряд.

ШВЕДИ ВИСМІВАЮТЬ НІМЦІВ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція (ОНА) — Шведський уряд заборонив виставляти в одному з стокгольмських театрі штуку, в якій норвезький автор А. Кілард висміває німецьку окупаційну владу в Норвеґії. Автор знаменито представив самопевного, зарозумілого німецького окупанта і висміяв його в такий спосіб, що публика лягала зо сміху. Штуку виставляли в Стокгольмі короткий час і вона мала великий успіх. Шведська й чужинна публика сміялася, а німці, яких тут є досить поважне число, ходили люті, як голодні пси. Нарешті не втерпіли і німецький представник добився того, що шведський уряд заборонив виставляти антинацистську пєсу.

Ліберальні посли в шведському парляменті возьмуть цю справу під увагу й будуть інтерпелювати — чи Швеція є суверенною державою, чи німецькою кольонією, в якій німецький уряд має право рішати, які пєси надаються до вистави в театрах?

РОЗСІЯНІ НАЦІСТСЬКІ ПРОПАГАНДИСТИ ГОВОРЯТЬ ІНАКШЕ ДО СОВЕТІВ, ІНАКШЕ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ, А ЩЕ ІНАКШЕ ДО АНГЛІЇ.

ВАШИНҐТОН, (ОВІ). — Розсіяні націстські пропагандисти вже цілком потратили голови. Правда, вони призичаєні настроювати нарід одної країни проти народу другої, але московська конференція такого клина їм загнала, що хоч сядь тай плач. Наприклад, вони зараз переконують радянців, що на московській конференції, Советський Союз піддався Злученим Державам і Великій Британії.

Іншим разом націстський радіопромовець говорив радянцям, що Советський Союз не тільки піддався Злученим Державам і Великій Британії, але що відтепер він буде „англо-американською кольонією".

Директор Бюра Воєнних Інформацій, Елмер Дейвіс, заявив, що як Союзні Держави проголосили першого листопада, в першій годині пополудни, результат московської конференції, то німецьке радіо і преса мовчали про це сімнадцять з половиною годин. Нарешті націсти мусіли щось сказати. Вони признали, що пакт підписано, але не сказали німецькому народові його змісту. Націстські пропаґандисти виминули дуже важні постанови. Наприклад, ні словом не згадали про те, що конференція постановила карати воєнних кримінальників і ніде не згадали про те, що рішено зробити з Австрією.

AMERICAN HEROES

BY LEFF

A B-25 was taking off somewhere in North Africa. It crashed and burst into flames. Private Eugene A. Ganter rushed forward with three other soldiers to aid the crew. The heat was overwhelming but Ganter and his companions, drenched from the hoses of rescue apparatus, rescued three crew members from the blazing ship. Then Ganter returned to remove loaded 50 caliber machine guns. He won the Soldier's Medal. Such are the men your War Bonds fight beside.

НІМЦІ ВИГУБИЛИ В КИЄВІ 40,000 ЖИДІВ.

ЛОНДОН, (ОНА). — З Москви доносять, що німці вимордували в Києві сорок тисяч жидівського населення. Як Червона Армія увійшла до міста, то застала там тільки одного жида. Він казав, що німці вистріляли всіх мешканців жидівського походження — старців, жінок ідітей. Перед війною в Києві жило около 140,-000 жидів, але як німці почали наступ, то сто тисяч вибралося з Червоною Армією і поселилися деінде в Советському Союзі.

Советський уряд рішив встановити серед яких умовин жидів розстрілювано, і хто саме це робить. Рішено розкопати спільні жидівські могили і записати всі німецькі звірства, бо виновники мусять бути покарані.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД РЕЄСТРУЄ ЗАГРАНИЧНЕ МАЙНО

Не всім нашим читачам є відомо, що американський Департамент Скарбу перепроваджує спис-цензус заграничного майна тут замешкалих чужинців, як також американських горожан. А прецінь це факт, який неодному буде цікаво знати.

Реєстрація заграничного майна почалась в червню і кінчиться 1. грудня цього року.

Якщо хто має в старім краю господарство, поле, дім, вартости одної тисячі долярів або більше, то на основі нової постанови він є обовязаний зареєструвати це майно в уряді FOREIGN FUNDS CONTROL при Департаменті Скарбу Злучених Держав (TREASURY DEPARTMENT).

Так само кожний, що має ульоковані гроші в банку в старім краю, або позичив гроші на гіпотеку (на поле) в старім краю, без різниці як мало або багато, то теж повинен це зареєструвати. Це є для його добра і тому ніхто не повинен цього занедбати.

Відповідні блянкети до реєстрації заграничного майна можете дістати в FEDERAL RESERVE BANK у Ню Йорку або в більших банках. Департамент скарбу видав про приготовання рапортів відповідні інструкції.

Хто не вміє самий виповнити такого блянку, повинен вдатися в цій справі до фахових людей.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в неділю, 21. листопада, зараз по Сл. Божій, в церковній галі, 127 Парк улиця. Шановні члени, постарайтеся припровадити хоч по одному членови до вписку в Союз. Памятайте, що це 50-літній ювилей нашої дорогої орґанізації. — М. Сампара, секр.

НАНТИКОК, ПА. — Збори Тов. Вільна Україна, від. 319, відбудуться в неділю, 21. листопаду, в годині 12:30, зараз по Сл. Божій, в галі церковній. Просимо членів і членниць прийти і заплатити свої вкладки на час. Просимо тих членів, котрі довгують ще з 1940 року, щоб заплатили залеглий довг. Це встид тепер довг мати в відділі, а ще з 1940 року. Чи Ви, шановні члени, думаєте, що урядники забудуть за довг? Тому просимо всіх членів конче прийти на ці збори. — Уряд.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 20. листопаду, в годині 7:30 ввечір, в домі 122 Ліберти Стр. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. листопаду, в годині 1. пополудні, під ч. 847 Н. Френклин ул. Просимо членів прийти на ці збори. Кожний член повинен вирівнати свої вкладки, бо в місяці листопаду буде замкнення рахунків. — С. Чорномаз, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175, подає до відома всім членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 20. листопаду, в годині 7:30 ввечір, в галі У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. На ці збори повинні прийти всі члени, котрі не працюють, бо маємо важні справи. Ті члени, що мають звичай занедбувати плачення вкладок, хай будуть такі добрі платити на час. Збори відбудуться в суботу тому, що галя в неділю занята цілий день. Члени, котрі не можуть прийти на збори, хай прийдуть в неділю і заплатять свою вкладко; секретар буде на галі від 12. до 2. под. — В. Братусь, предс.; А. Дяків, кас.; В. Бартош, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. — Тов. Рогатинщина, від. 396, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. листопаду, в годині 5:30 пополудні, в домі Т. Цюлюви, 2328 — 2-га евеня. Просимо прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Також маємо дуже вдоволяючу вістку від У. Н. Союзу. — Заряд Товариства.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє своїх членів, що збори відбудутися в неділю, 21. листопаду, в годині 2. пополудні, під ч. 4950 С. Павліна. — Уряд: В. Горинець, предс.; І. Побуцький, секр.; А. Партика, кас.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 11. листопаду 1943 р. помер у 54. році життя

РОМАН ГВОЗДЕВИЧ,

довголітний дяковчитель і член відділу 10. У. Н. Союзу в Ансонії, Конн.

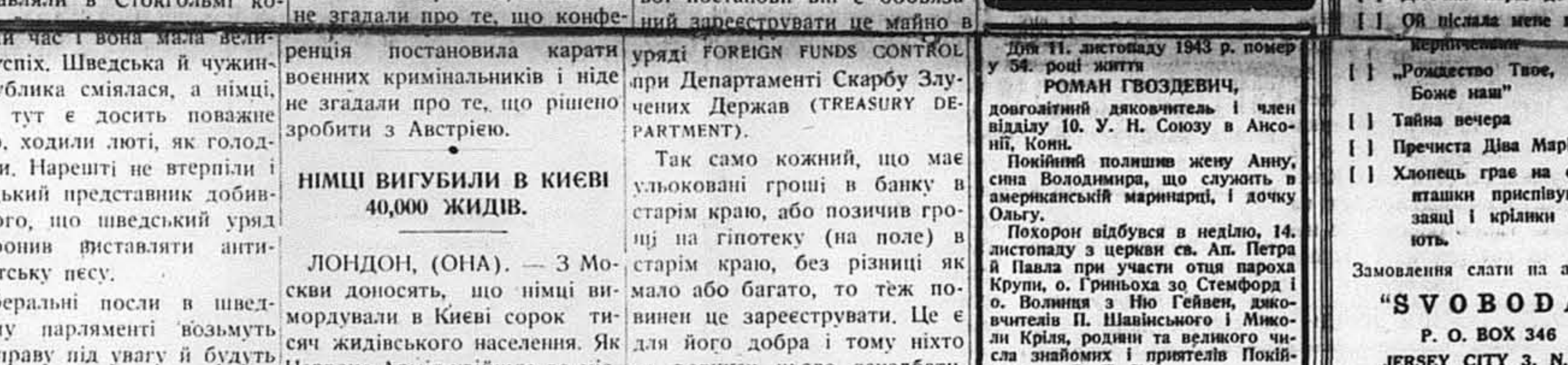
Покійний полишив жену Анну, сина Володимира, що служить в американській маринарці, і дочку Ольгу.

Похорон відбувся в неділю, 14. листопаду з церкви св. Ап. Петра й Павла при участи отця пароха Крупи, о. Гриньоха зо Стемфорд і о. Волинця з Ню Гейвен, дяковчителів П. Шавінського і Миколи Кріля, родини та великого числа знайомих і приятелів Покійного. — В. Й. П.!

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

УКР. ГР.-КАТ. ПАРОХІЯ св. Петра й Павла в Ансонії, Конн., пошукує ДЯКОВЧИТЕЛЯ-ДИРИГЕНТА. Старающіся зволять залучити поручаюче письмо місцевого гр.-кат. душпастиря і помоклоетя посвідчення укінчення дяківської школи на адресу: STS. PETER & PAUL RECTORY 11 May Street, Ansonia, Conn.

ТАРЗАН, ч. 871. Погроза.

Як сторожі розмахнулися багнетами на нього, Тарзан зручно відскочив на бік.

Не поціливши Тарзана, сторожі попадали на землю. За хвилю Тарзан схопив їх за горло.

„Відкривайте браму, або вас задушу!" приказав Тарзан. Один з вояків взяв за замок.

Але він тільки вдавав, що відкриває замок, а тимчасом він хотів дати товаришам час пiймати Тарзана.